

සහාබාවරු

අරාබි භාෂාවෙන් සහාබා යනු මිත්‍රයන්, සගයින් යන අරුත් ගෙන දෙයි. මෙය බහු වචන ස්වරූපය වේ. මෙහි ඒක වචන ස්වරූපය සහාබි (මිත්‍රයා, සගයා) යනුවෙන් වේ. ඉස්ලාම් දහම තුළ සහාබාවරු යනු නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාගේ සගයින් යන අරුත ලබා දේ. එමෙන් සහාබාවරයකු ලෙස හැඳින්වීමට පහත සුදුසුකම් තිබිය යුතු යි.

නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාගේ කාලයේ ජීවත් වී, එතුමා සජීවී ව සියැසින් දෑක එතුමා විශ්වාස කර අවසානය තෙක් මුස්ලිම්වරයකු ලෙස ජීවත් ව මිය ගිය පුද්ගලයින් සහාබා යනුවෙන් පවසනු ලැබේ. එවැනි පුද්ගලයින් දෙදෙනකු පිළිබඳ පහත සඳහන් වේ.

බිලාල් ඉබ්නු රබාහ් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා

එය වහලුන් සතූන් මෙන් නඩත්තු කළ කාලයකි. එම කාලයේ කඩමණ්ඩිවල වෙළෙඳ භාණ්ඩයක් මෙන් වහලුන් ද විකුණන ලදී. ඔවුහු තම ශ්‍රමයට නිසි පඩියක් හෝ මිනිසුන් ලෙස ගරුත්වයක් හෝ නොලැබූහ. සමාජයේ ද පහත් මිනිසුන් ලෙස සැලකුම් ලැබූහ. ඉස්ලාමයේ ප්‍රවේශයත් සමඟ ඔවුහු ඉස්ලාමය පිළිගත් අතර සමාජයෙහි ද ගරුත්වයක් ලැබූහ. ඉස්ලාමය වර්ධනය කිරීමට නොයෙකුත් ගැටලු හා වේදනා ඉවසීමෙන් දරා ගත් නිසා ඉතිහාසයේ ශ්‍රේෂ්ඨ මිනිසුන් බවට පත් වූහ. බිලාල් ඉබ්නු රබාහ් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාත් මෙවැනි ඉතිහාසගත වූවන්ගෙන් කෙනෙකි.

රබාහ් යන වහලාටත්, හමාමා යන අබ්සිනියා වහලියටත් ඉපදුණ පුත්‍රයකු වන බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ වහලකු ලෙස ජීවත් විය. කළු පැහැති කෙට්ටු වකුටු හිස කෙස්, අතිමහත් වූ තොලක් ඇති බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ රට ඉඳි කිහිපයක් වෙනුවෙන් මක්කාවෙහි ජුමන් ගෝත්‍රිකයන්ගේ

ඔවුන් හා එවන් බලා ගත්හ. මෙතුමාගේ භාමිපුතා උමෙයා ඉබ්නු කලෑ ය.

නබි මුහම්මද් සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාණෝ එකල අරාබි දේශයේ දී විරුද්ධ වූ ප්‍රතිපත්ති බිඳ දමා එයට විරුද්ධ ව ප්‍රචාරක කටයුතු කරගෙන ගියහ. තමාගේ භාමිපුතා හා සේවකයන් නබි තුමාගේ ප්‍රචාරය ගැන කථා කිරීමත් එයට කේන්ති ගැනීමත් බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ අවධානයට ලක් විය. නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාගේ යහ ගුණාංග ගැන බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා දැන සිටියේ ය. ජුමන් වංශයේ පුද්ගලයන්ගේ නැමදුම් හා විශ්වාස ඔවුන්ගේ ජීවිතවල කිසිදු වෙනසක් කිරීමට සමත් නොවීම හොඳින් තේරුම් ගෙන සිටි බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ එම නැමදුම් හා විශ්වාස ප්‍රතික්ෂේප කර නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාණන්ගේ ඒකදේව වාදය වෙත ආකර්ෂණය වූහ. එක් දවසක් නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමා වෙත පැමිණි බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ කලිමා පවසා ඉස්ලාමය වැලඳ ගත්හ. ඉස්ලාමය වැලඳ ගත් අයගෙන් මෙතුමා 7 වැනි හෝ 8 වැනි ස්ථානය ලබයි.

බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා ඉස්ලාමය වැලඳ ගත් බව එතුමාගේ භාමිපුතාට ආරංචි විය. එම නිසා තමාගේ වහලා තම දෙව්වරුන් පහත් තත්ත්වයකට පත් කළා යැයි ඉමහත් කේන්තියට පත්විය. ඉස්ලාමය අත්හරින ලෙස ඔහුට බල කළේ ය. බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා තමන්ගේ ප්‍රතිපත්තිය මත ස්ථිර ව ම සිටියේ ය. දුක් පීඩා ටිකෙන් ටික වැඩි විය. බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන්ට උමෙයියා හා ඔහුගේ ග්‍රෝත්‍රිකයෝ දැඩි ලෙස පහර දුන්හ. එතුමාගේ ශරීරයෙන් ලේ ගලන තෙක් පහර දුන්න ද එතුමාණන් සිත වෙනස් කළේ නැත. මධ්‍යන්ත කාලයේ දැඩි අවිරශ්මියේ කාන්තාරයේ වැලි මත නිරුවත් ව උඩුකුරු අතට පෙරළා සෙලවිය නොහැකි විශාල කළු ගලක් ඔහුගේ පපුව මත තැබූහ. ආහාර හා වතුර නොදී හිංසා කළහ. ඒ සැම විට ම “අහදුන්” “අහදුන්” යැයි (අල්ලාහ් එක්කෙනෙකි, අල්ලාහ් එක්කෙනෙකි) යනුවෙන් පැවසූහ.

බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ ගෙලේ ලණුවක් බැඳ පොඩි ළමයින් ලවා විදියේ හැම තැන ම ඇදගෙන ගියෝ ය. එතුමාගේ ශරීරයෙන් ලේ වහනය විය. නමුත් ඔහුගේ සිත පර්වතයක් මෙන් දැඩි ව තිබුණි. විවිධාකාර පීඩා සිදුකළත් ප්‍රතික්ෂේපවාදීහු මෙතුමාගේ දැඩි බව දැක විස්මයට පත්වූහ.

අවසානයේ දී අබ්බක්කර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා දීර්භම් 10ක් දී බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා නිදහස් කර ගත්තේ ය.

පසු ව බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාණන් සමඟ මදීනාවට හිජ්රත් කර එහි පදිංචි වූහ. සෑම විට ම නබිතුමා සමඟ සිටීම ඔහු ප්‍රිය කළේ ය. සලාතය සඳහා අදාත් කිව යුතු යැයි නීති ගත වූ පසු එම වගකීම බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන් හට බාරදුන්නේ ය. එතුමාගේ මිහිරි කටහඬින් අදාත් පවසා ජනයා නැමදීමට ආරාධනා කළේ ය. ඉස්ලාම් ඉතිහාසයේ මුල් ම මුඅද්දීන් යන ගරු නාමය ඔහුට හිමි වේ.

මක්කා ජයග්‍රහණයෙන් පසු නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමා සමඟ මුල් වරට කෑබා තුළට ගිය තුන් දෙනා අතරින් මෙතුමා එක් අයෙකි. බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාට එහි දී මුල් වතාවට අදාත් කීමේ භාගය ලැබුණි. අදාත් කියන සෑම අවස්ථාවක ම නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමන් සිහිවන නිසා එතුමාගේ වඟාතයෙන් පසු අදාත් කීම නතර කළේ ය.

තම අවසාන කාලයේ සිරියාවට ගොස් ඉස්ලාමීය ප්‍රචාරක කටයුතුවලට සහභාගි වූ ඔහු සුන්රා වංශයට අයත් කාන්තාවක වන හින්දුල් කුලානියා යන කාන්තාව විවාහ කර ගත්තේ ය. තම 70 වන වියේ දී හිජ්ර් 20 හි ඩමස්කස්හි වඟාත් වී එහිදී ම මිහිදන් කරන ලදී.

අම්මාර් ඉබ්නු යාසිර් රළියල්ලාහු අන්හු

“යාසිර්ගේ පවුලේ උදවියනි, ඉවසීමෙන් සිටින්න. නිත්‍ය වශයෙන්ම ඔබට දිවුරු ස්ථානය ස්වර්ගය වේ.” යැයි නබි තුමාණන් සැනසුම් වදන් හා ශුභාරංචි පැවසූ පවුලේ ඉපදී හැදුණු වැඩුණු කෙනෙකි අම්මාර් ඉබ්නු යාසිර් තුමා.

අම්මාර් තුමාගේ පියා වන යාසිර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමන් යෙමන් රාජ්‍යයේ කෙනෙකි. ඔහු කුරෙෂි ගෝත්‍රයට අයත් අබු හුදෙදබා අල් මක්සුම් සමඟ ගිවිසුමක් ඇති කරගෙන මක්කාවෙහි පදිංචි වූවේ ය. මව සුමෙය්‍යා රළියල්ලාහු අන්හා තුමිය අබු හුදෙදබාගේ වහල්භාවයේ සිටි තැනැත්තියකි. වහලියක් වූ මවකට ඉපදුණු අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා වහලෙකු සේ ජීවත්වූවේ ය. වහලුන් මුහුණ දුන් දුෂ්කරතා සියල්ලට ම මෙතුමා ද මුහුණ දුන්නේ ය.

ඉස්ලාම් මක්කාවේ හඳුන්වාදුන් මුල් අවධියේ ම යාසීර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ පවුලේ අය ඉස්ලාමය වැලඳ ගත්හ. සුමෙයා රළියල්ලාහු අන්හා තුමිය ඉස්ලාමය වැලඳ ගත් අය අතරින් 6 වැනියා වේ. ඉස්ලාමය පිළිගැනීම හේතුවෙන් මුළු පවුලේ ම අය කුරෙෂිවරුන්ගේ හිංසාවට ලක් වූහ. අබු ජහල්, අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ මව සුමෙයා රළියල්ලාහු අන්හා තුමියව ඝාතනය කළේ ය. මෙතුමිය ඉස්ලාමීය ඉතිහාසයේ ෂහීද් වූ පළමු කාන්තාව වේ. මෙතුමාගේ පියා ද කුරෙෂිවරුන් විසින් ම ඝාතනය කරන ලදී.

තම දෙමව්පියන් දෙදෙනා ම කුරෙෂිවරුන් විසින් ෂහීද් කළ අවස්ථාවේ දී පවා අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ ප්‍රතිපත්තියෙහි ස්ථිර ව ම සිටියහ. මේ නිසා මෙතුමාණෝ ඇතැම් දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දුන්හ. සමහර විට යකඩ ඇඳුම් අන්දවා රත් වූ අඟුරු මත හිඳුවන ලදී. තවත් විටෙක රත් වූ වැලි පොළොවෙහි නිරුවත් ව හිඳුවන ලදී. එසේ ම ගිනි දමා පුලුස්සන ලදී. රත්කළ යකඩයෙන් පිට පුච්චන ලදී. හුස්ම ගැනීමට අපහසු වන අයුරින් හිස වතුර ඇතුළේ ඔබ්බවා තබන ලදී.

අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ මුළු ශරීරයේ ම තුවාල වූ කැලැල් දක්නට ලැබුණි. කුරෙෂිවරු ඒකදේවවාදය අත්හරින ලෙසත් නබි තුමාණන් අපහාසට ලක්කරන ලෙසත් බලකරමින් හිංසා කළහ. වරක් වේදනාව දරා ගත නොහැකි ව කළීමාව ප්‍රතික්ෂේප කරන වචන පැවසූහ. පසු ව තමා විශාල වැරද්දක් කළ බව වටහාගෙන නබි සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමා ළඟට පැමිණ සිඳු වූ දෙය පවසා දුක් වූහ. එවිට අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා සනසමින් අල්ලාහ් අල්- කුර්ආන් වැකියක් පහළ කළේ ය.

“කවරෙකුගේ සිත ඊමානය තබා නිශ්ශබ්දතාව තබමින් සිටින තත්ත්වයේ බලකිරීමක් කරන්නේ ද ඔහු හැර කවරෙක් ඊමාන් කළ පසු අල්ලාහ්ව ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ ද කවුරුන්ගේ සිත කුඟ්රය කරා විහිදුවා සිටින්නේ ද එවැනි අය මත අල්ලාහ්ගේ කෝපය උදා වේ. තව ද ඔවුන්ට වේදනා ද ඇත.” (16:106)

නබ් තුමාණන් හිජ්රත් ගිය විට අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා ද මදීනාවට පැමිණ පදිංචි වූවේ ය. නබ් සල්ලල්ලාහු අලයිහි වසල්ලම් තුමාණෝ නොයෙක් අවස්ථාවල අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාට ප්‍රශංසා කළහ.

“අම්මාර්ගේ දේව විශ්වාසය ඔහුගේ අස්ථිය තුළත් ඇතුළත් වී තිබේ.”

තවත් අවස්ථාවක “කවරෙක් අම්මාර්ව කෝප කරන්නේ ද ඔහු අල්ලාහ් ව කෝප කර ගනී” යනුවෙන් පැවසූහ.

කලීෆා අබ්බක්කර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ කාලයේ සිදු වූ යමාමා යුද්ධයට ඔහු සහභාගි වූවේ ය. උමර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ කාලයේ කුබාවේ ආණ්ඩුකාරයකු ලෙස පත් වූවේ ය.

උස්මාන් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන් කැරලිකරුවන් අතින් ඝාතනය වූ අවස්ථාවේ දී මුස්ලිම් සමාජයේ මතභේද දක්නට ලැබුණි. මේ හේතුවෙන් ජමල්, සිෆ්ෆීන් නම් යුද්ධ ඇතිවුණි. අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා හා, මුආවියා රළියල්ලාහු අන්හු තුමා අතර හිජ්රි 37 දී සිදු වූ සිෆ්ෆීන් යුද්ධයේ දී අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණෝ අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා වෙනුවෙන් සටන් කර තමන්ගේ 93 වැනි වියේ දී ඡහිද් වූවේ ය. අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන් ජනාසා සලාතය ඉටු කර භූමදානය කරන ලදී.

අභ්‍යාස

පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

01. සහායවරු යනු කවරු ද ?
02. බිලාල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ දෙමාපියන්ගේ නම් ලියන්න.
03. 'අහදුන් අහදුන්' යන්නෙහි අරුත ලියන්න.
04. අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන් කවරකුගේ පාලන කාලයේ දී ආණ්ඩුකාරවරයකු වශයෙන් පත්වී ද ?
05. අම්මාර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන් කුමන යුද්ධයේ දී කුමන වයසෙහි ඡහිද් වූයේ ද ?